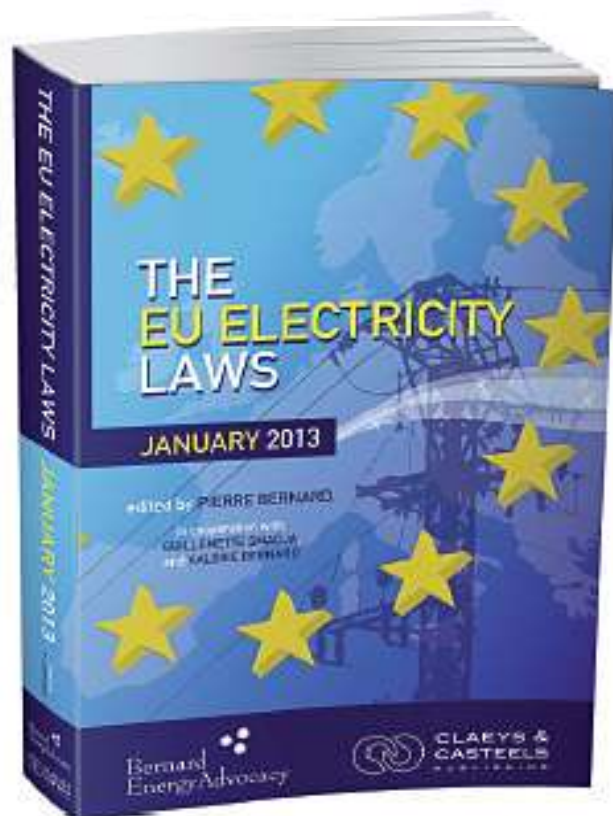

DVOGODIŠNJI BILANS

Treći EU paket – suštinske promene na tehničkom nivou, ali bez raporta iz 11 zemalja članica – prve smene zbog neispunjenja ...

BRISEL – Bezmalob dve godine od kako je stupio na snagu tzv. EU treći paket mera reforme energetskog tržišta, 11 od 27 zemalja članica još nisu raportirale Evropskoj komisiji da su sproveli tražene promene, komentariše agencija *Platts*. Ipak, na tehničkom nivou, paket je

EK je otvorila pravni postupak zbog neobaveštavanja o primeni EU energetske legislativne			
God./pravilo	Oblast direktive	Rok za primenu	Zemlje koje nisu primenile
2009/0072	Elektr.energija	Mart 3, 2011	Bugarska, Kipar, Estonija, Finska, Irska, Litvanija, Poljska Rumunija, Slovačka, Slovenija, VB
2009/0073	Prirodni gas	Mart 3, 2011	Bugarska, Kipar, Estonija, Finska, Irska, Litvanija, Poljska Rumunija, Slovačka, Slovenija, VB

Izvor: Evropska komisija (21.nov. 2012)

izazvao suštinske promene na evropskim tržištima

SOFIJA – Čelnik bugarske Državne energetske i vodoprivredne regulatorne komisije (DKEVR) Angel Semerdžiev podneo je u utorak ostavku na taj položaj, a vlada u Sofiji je privremeno za v.d. predsednika tog tela imenovala člana Saveta DKEVR Andona Rokova. U ponedeljak je premijer Bugarske Bojko Borisov najavio da će tražiti smenu Semerdžieva, zbog kašnjenja u ispunjenju zahteva Evropske komisije vezanih za primenu EU pravila u oblastima električne energije i prirodnog gasa.

električne energije i prirodnog gasa, čije posledice tek počinju da se osećaju. Ključni smisao reformi, definisanih kroz dve EU direktive i tri EU regulative, je razbijanje nacionalnih prepreka trgovini gasom i električnom energijom, jačanje sigurnosti snabdevanja i primoravanje nacionalnih monopolista u sektoru na suočavanje sa prekograničnom konkurencijom, kroz poboljšanje usluge i mogućnosti izbora potrošačima. Krajni cilj je obezbeđenje (do 2014. bio plan) jedinstvenog tržišta sa slobodnim protokom energije, gde bi pravce dirigovali zakoni ponude i potražnje, umesto lokalnih pravila. Jedna od najvidljivijih promena koje je doneo treći paket je postojanje tri nova EU tela sa formalnim ovlašćenjem podsticanja saradnje nacionalnih regulatornih tela i dopunjavanje njihovih zadataka na evropskom nivou (EU regulatorna

agencija ACER) i donošenja tehničkih detaljnih EU pravila (tzv. mrežna pravila) za prenosne, odnosno transportne operatore za električnu energiju (Entso-e) i prirodni gas (Entso-g). Ta tri tela za sada razvijaju devet elektroenergetskih i četiri EU gasna mrežna pravila u skladu sa okvirnim smernicama koje donosi ACER .

SOFIJA – Bugarska će, osim dnevne i noćne tarife za električnu energiju, uskoro uvesti i sezonske tarife, pišu 4.februara **Novinite**. Predlog je sadržan u nacrtu dekreta koji je pripremila Državna komisija za energetska i vodoprivrednu regulaciju (DKEVR) i predstavlja jedan od administrativnih propisa koje zahteva Evropska komisija. U okviru nove regulative, elektroenergetske kompanije će uskoro dobiti priliku da

traže odobrenje sezonskih tarifa za električnu energiju za neke od njihovih potrošača. Tarife će se menjati više puta tokom godine, verovatno kvartalno, pišu novine.

PRAG – Reagujući na odluku albanskog Regulatornog zavoda za energetiku o oduzimanju licence kompaniji ČEZ (vidi [Bilten # 298](#)), češki premijer Petar Nečas je upozorio Albaniju da će blokirati njen ulazak u EU. ČEZ ima podršku češke vlade (koja u toj kompaniji ima dve trećine udela) u zahtevu za kompletnu naknadu svih šteta izazvanih ponašanjem albanske strane. U prilog tom upozorenju govori i činjenica da je evropski komesar za proširenje EU Štefan File češki političar i da su u njegovom kabinetu u Briselu angažovani bivši kadrovi upravo iz ČEZ-a, prenosi **Akter**. Albanija je predala zahtev za pristupanje u EU aprilu 2009, i u toku je procedura integracionog procesa u kome se odlučuje konsenzusom svih zemalja članica.

BUKUREŠT – Premijer Rumunije Victor Ponta najavio je da će u ovoj godini njegova vlada usvojiti zakon kojim će povećati dažbine na licence za eksploataciju prirodnih bogatstava, nafte i prirodnog gasa pre svega. On je dodao, ne pominjući konkretne iznose, da će se Rumunija tako izjednačiti sa režimom u drugim EU zemljama. Promena će prvenstveno da pogodi austrijsku kompaniju OMV, koja

kontrolira naftno-gasnu kompaniju OMV Petrom u Rumuniji, privatizovanu 2004. godine. **Rompress**

BUDIMPEŠTA - Iako je mađarska vlada još početkom januara najavila da će najkasnije do aprila ove godine dodatno, za još 10% sniziti cene električne energije za domaćinstva, to se ipak neće dogoditi, navode mađarski mediji bliski vladinim krugovima. Država, naime, nema raspoloživih sredstava za kupovinu distributivnih elektroenergetskih kompanija, preko kojih bi mogla uticati na cene struje u maloprodaji, a postojeći operateri su vladi objasnili da ne mogu da podnesu nove namete ili sniženje cene, javlja portal Portfolio.hu.

UGOVARANJA, INVESTICIJE, INOVACIJE

BUDIMPEŠTA – Mađarska je „renacionalizovala“ gasnu kompaniju E.ON Földgáz trade (EFT), a premijer Viktor Orban (na slici), objavljujući 1. februara vest, nije rekao za državni radio MR1

koliko je za nju plaćeno („dok se ugovor ne potpiše“), sadašnjem vlasniku nemačkom energetsom kolosu E.ON. Prema navodima štampe, novi vlasnik firme, državna elektroenergetska kompanija MVM je imala dozvolu da plati do 875 miliona evra. „Građani Mađarske sada mogu da se osećaju bezbednim kada je reč o isporukama energije, a takođe i ceni koju će za nju plaćati“, naglasio je Orban. Ovim povodom Portfolio.hu postavlja vladi nekoliko pitanja: Prvo, koliko profitabilno može biti za državu da u sadašnjoj kriznoj fiskalnoj situaciji „nacionalizuje“ gubitašku gasnu kompaniju? Drugo, koliko je to opravdano u vreme kada vlada ionako nastoji da drži cene energije za domaćinstva ispod ekonomski opravdanog nivoa?

MOSKVA - Ruske kompanije su spremne da učestvuju u modernizaciji postojećih i izgradnji novih električnih centrala u Mađarskoj, izjavio je predsednik Rusije Vladimir Putin tokom sastanka 31. januara sa mađarskim premijerom Viktorom Orbanom u Moskvi. „Predsednik Rusije je podsetio da dve države već uspešno sarađuju u domenu energetike, objavila je agencija RIA Novosti.

DAVOS – Kompanija RWE će u narednih nekoliko godina dramatično da smanji obim, trenutno dominantnih, poslova u oblasti proizvodnje električne energije, jer je taj segment “pod pritiskom vladine energetske revolucije”, rekao je izvršni direktor nemačkog energetskeg kolosa Peter Terium. On je u intervjuu za *Wall Street Journal*, na marginama Svetskog ekonomskog foruma u Davosu, rekao da je ovu drugu po snazi nemačku kompaniju na suštinski poslovni zaokret navela odluka Vlade u Berlinu da se odrekne nuklearne energije. Terium je rekao da bi udeo električne energije u proizvodnom miksu kompanije mogao da se prepolovi sa sadašnjih 40% na najviše 20%. RWE se zajedno sa svojim nemačkim rivalom E.ON-om u proteklih pet godina usmerio u gradnju ponajviše termoelektrana na uglj i gas, jer je proizvodnja električne energije u Nemačkoj neregulisan poslovni segment. Za razliku, oni su prodavali regulisane, a samim tim manje atraktivne poslove iz oblasti prenosa električne energije i transporta gasa. Ta strategija je međutim poremećena odlukom vlade da u narednih deset godina zatvori sve nuklearke u Nemačkoj, uz istovremeno uvećanje udela obnovljivih izvora energije (OIE) u ukupnom energetskeg miksu na 35% do 2020. Struja dobijena sa krovnih solarnih panela i potrošnja uštedena na račun jačanja standarda energetske efikasnosti, smanjiće dodatno prihode od tradicionalnih elektrana, kaže Terium.

NIJUJORK – Segment proizvodnje električne energije u SAD je pod pritiskom povećanja troškova, izazvanih potrebom zamene stare infastruktura, uvođenja inteligentne mrežne tehnologije i zaoštavanja ekološke regulative, kaže za *Wall Street Journal* John McCue, čelnik energetskeg sektora u kompaniji Deloitte.

Usled toga, kapitalna ulaganja u sektoru u SAD u narednih 20 godina očekuje se da narastu na osetno iznad tri biliona dolara (3.000 mlrd.\$). S druge strane, potrošnja električne energije opada, zbog sporog prirodnog priraštaja i razvoja mera energetske efikasnosti. U takvoj situaciji, neke kompanije rešenje traže u spajanju, radi smanjenja rizika i troškova, a druge, manje, se jednostavno gase pod pritiskom zaoštavanja regulative. Javne kompanije istovremeno traže izlaz zahtevajući odobrenje za povećanje cena električne energije i svojih usluga od regulatora, dok se mnogi sele u sve profitabilniji segment proizvodnje škriljnog gasa i nafte, kaže McCue.

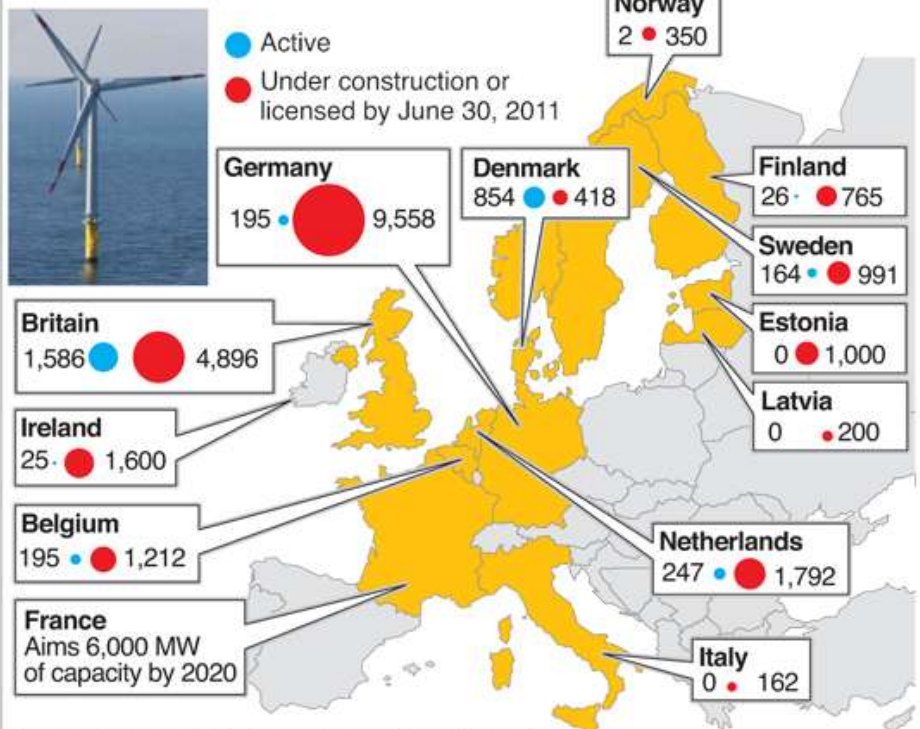
LONDON – Evropski offshore vetro-parkovi podignuti i umreženi u 2012. godini iznose 1.165 MW kombinovanog kapaciteta, 33% više nego u 2011, saopštio je 28. januara evropsko udruženje tog energetskog sektora EWEA. Time su ukupni kapaciteti 55 postojećih vetro-parkova u vodama deset evropskih zemalja dostigli 4.995 MW, navodi EWEA. Velika Britanija prednjači u tome sa udelom od bezmalo 60%, ispred Danske (18%), Belgije (8%) i Nemačke (6%). Vrednost investicija u offshore vetroparkove u Evropi u 2012. iznosila je oko 4 milijarde evra, navodi udruženje i dodaje da se sa projektima te vrste u ovoj i 2014. godini očekuje da vetroparkovi na moru dostignut kapacitet od 8,3 GW. *Platts*

BUKUREŠT - Proizvođači energije iz obnovljivih izvora u Rumuniji prikupili su u 2012. godini više od 310 miliona evra u zelenim certifikatima, kroz vladin program subvencionisanja proizvodnje 'zelene energije'. To je tri puta više nego u 2010, ukazuje rumunski dnevnik *Ziarul Financiar*.

OFFSHORE WIND FARMS IN EUROPE

Capacity of offshore wind farms in megawatts (MW)

THE OPERATION OF A WIND FARM AT SEA

Offshore wind turbines enjoy stronger and more regular winds and can operate at full power about 45% of the time

Power station

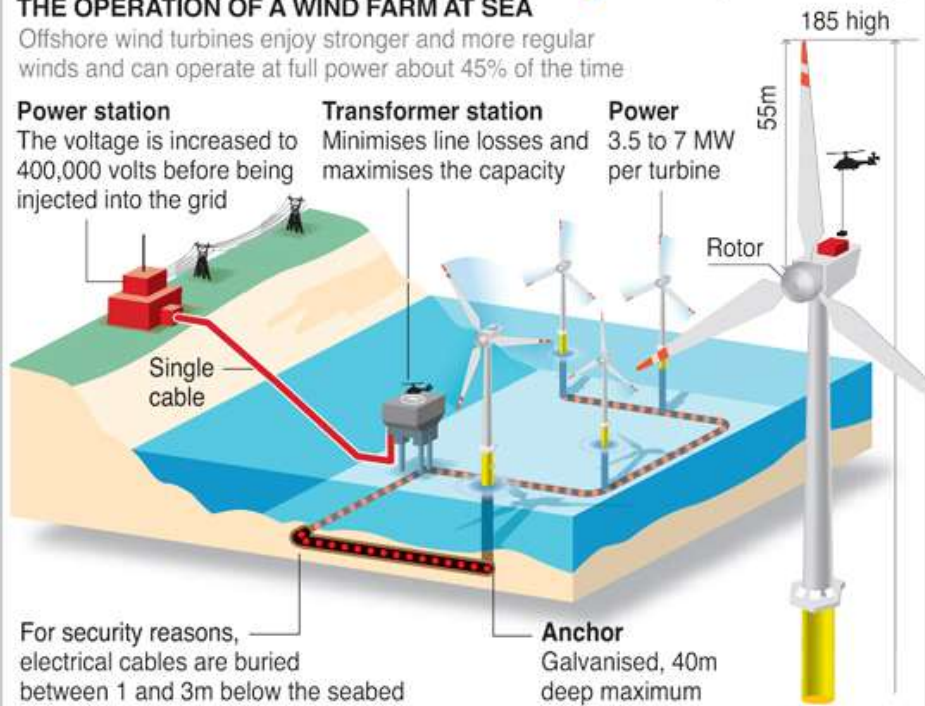
The voltage is increased to 400,000 volts before being injected into the grid

Transformer station

Minimises line losses and maximises the capacity

Power

3.5 to 7 MW per turbine

Sources: Areva, EWEA (November 2011), media reports

idé REUTERS

BRISEL - Nadležna tela u Belgiji razmatraju gradnju velikog veštačkog ostrva kod severnomorskog grada Zebriža na kome bi se formirala akumulacija reverzibilne hidroelektrane. Prema autorima projekta, nazvanog "energetski atol", ova vrsta izvora energije bi omogućila Belgiji zatvaranje svih nuklearki do 2025. godine. Ostrvo bi činio prsten dug oko 3 km u obliku konjske potkovice sa ogromnim bazenom dubine 30 m u sredini. Na vrhu bi se nalazili turbinsko-crpnici agregati ukupne

snage 300 MW. Akumulacija bi uglavnom služila za skladištenje električne energije proizvedene u vetroelektranama. To znači da će u slučaju viška proizvedene energije u vetroelektranama ona služiti za pumpanje vode iz bazena u more, a kada je energija potrebna, omogućiće se strujanje morske vode u bazen kroz turbine. Kako je objavio belgijski operator elektroenergetskog sustava, firma Elia, trenutano se rade studije izvodljivosti projekta, a u slučaju da se radi o isplativom i dobrom rešenju, mogao bi biti ostvaren za oko sedam godina, prenosi **HydroWorld**.

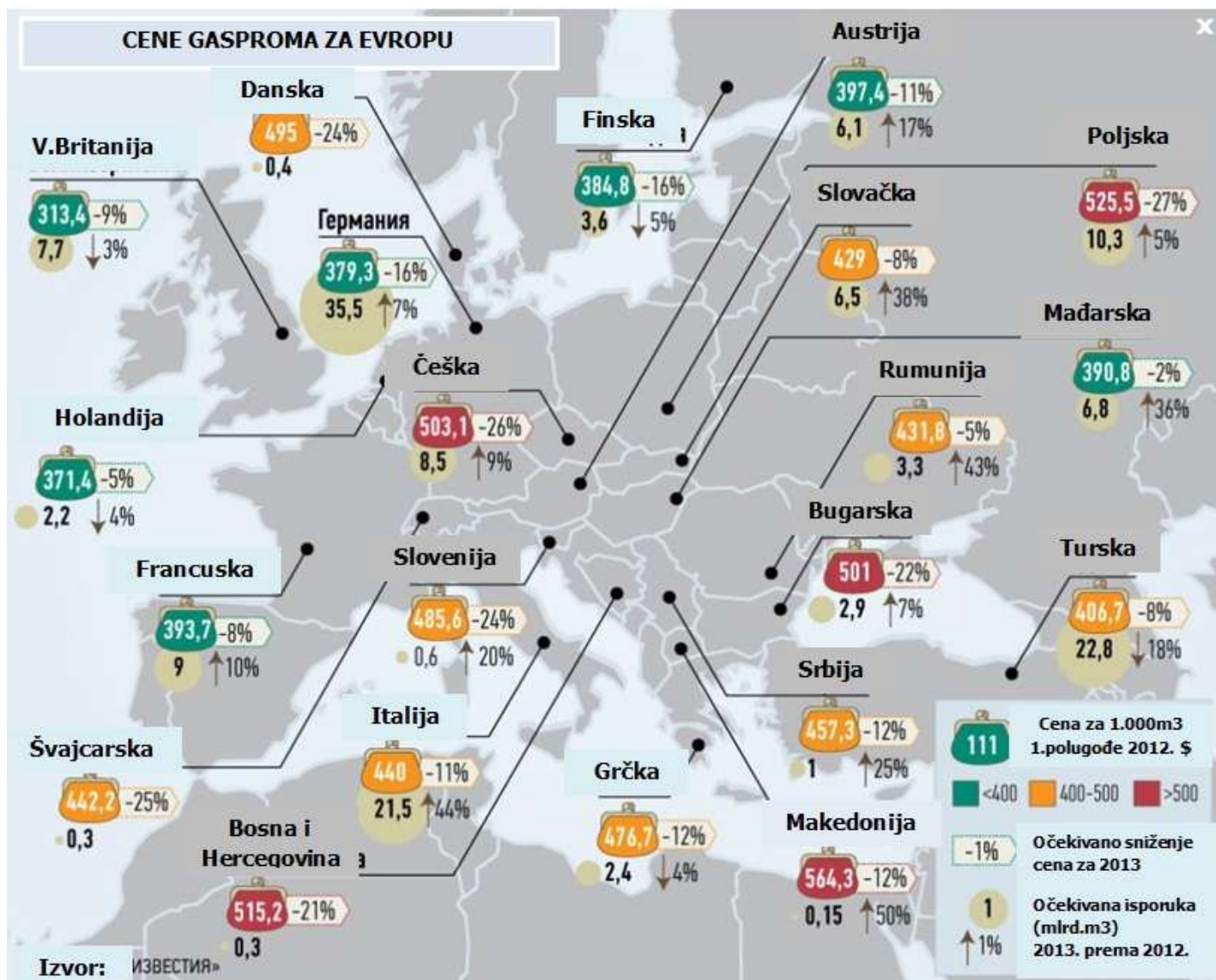
NAFTA I PRIRODNI GAS

BERLIN – Najveća nemačka kompanija E.ON objavila je rast neto dobiti u 2012. na 4,3 milijarde evra, sa 2,5 mlrd.€ iz 2011, što se dovodi u vezu sa povoljnijom cenom gasa koji je početkom ove godine izborila u pregovorima sa Gaspromom, javlja 30. januara **Bloomberg**. Istovremeno je izvršni direktor nemačkog gasnog E.ON Ruhrgasa

Klaus Schäfer ocenio da „prevaziđenim“ model vezanja cene prirodnog gasa za cene nafte. „... jer svetsko tržište gasa nastavlja da ide ka većoj transparentnosti i dostupnosti gasa“, rekao je on, a prenosi portal **Oil and Gas Eurasia**.

MOSKVA - Gasprom će smanjiti cenu gasa svojim klijentima u Evropi koji su u teškoj situaciji zbog ekonomske krize, objavio je 1. februara list *Izvestija*. Prosečna cena gasa će biti 360 dolara za 1.000 metara kubnih, navodi list pozivajući se na izvore bliske ruskoj kompaniji. Prosečna cena po 1.000 metara kubnih gasa iznosila je 386,7 dolara u 2012. i 383 dolara u 2011. Gasprom nikada zvanično ne objavljuje cene po kojima prodaje gas određenim zemljama, ali *Izvestija* iz pomenuutog izvora navodi da je kompanija, u prvoj polovini 2012. najjeftinije prodavala gas Velikoj Britaniji po ceni od 313 dolara ("jer se radi o najkonkurentnijem evropskom tržištu gasa"). U isto vreme više od 500 dolara po 1.000m³ Gasprom je naplaćivao Poljskoj (525,5\$), Bugarskoj (501\$), Češkoj (503,1\$), Makedoniji (564,3\$) i Bosni (515,2\$). Analitičar banke Kapital, Bitali Krijukov pojašnjava za list da Gasprom najskuplje naplaćuje gas zemljama bez alternativnih izvora snabdevanja. U istom periodu je cena 1.000m³ gasa za Francusku iznosila 393,7 dolara, Švajcarsku 442,2, a Njemačku 379,3 dolara. Dnevnik navodi da će cena 1.000 m³ gasa ove godine u odnosu na prvo tromesečje 2012. za Poljsku biti smanjena za 27 odsto, Bugarsku 22 odsto, Švajcarsku 25, Češku 26, Grčku 12%, Italiju 11, Finsku 16 i Francusku osam odsto.

NIKŠIĆ - Pregovori predstavnika Elektroprivrede (EPCG) i turskog Toščelika o isporuci električne energije nikšićkoj Željezari su uspješno okončani potpisivanjem ugovora, 30. januara, posle pristanka vlasnika fabrike na ponudu elektroenergetske kompanije. EPCG je Toščeliku, kako saznaje *Mina-business*, ponudila cenu deset odsto veću od ranije netržišne, odnosno

regulisane koju je određivala Regulatorna agencija za energetiku (RAE). Ugovor o isporuci struje Željezari je, prema informacijama agencije, potpisan na četiri meseca, odnosno za januar, februar, mart i april. Radi se o prvom komercijalnom ugovoru EPCG i Željezare od kako je Regulatorna agencija za energetiku (RAE) 1. januara prestala da određuje cenu

struje za kupce priključene na prenosni sistem, među kojima je Željezara.

TIRANA - Predstavnici bosanskohercegovačke kompanije Energoinvest i albanskog Elektroprenosa su 31. januara u Tirani potpisali ugovor vredan 30,5 miliona evra o izgradnji 110 kilovoltnog dalekovoda u južnom delu Albanije, prenose *sarajevski mediji*. Svečanosti potpisivanja ugovora bio je prisutan i premijer Federacije BiH Nermin Nikšić.

ZAGREB – Dogovor Gaspromova sa vlastima u Zagrebu da zakupi ceo kapacitet kraka Južnog toka koji će prolaziti kroz Hrvatsku mogao bi biti blokiran iz Brisela obzirom da pravila Evropske komisije ne dopuštaju monopol, odnosno zahtevaju primenu klauzule pristupa trećih lica gasovodima. Iako iz Gasproma navode da je garantovanje korišćenja gasovoda punim kapacitetom za određeno razdoblje standardna poslovna praksa, stručnjaci upozoravaju da u tom slučaju Hrvatskoj prete drakonske kazne, objavljuje u najnovijem izdanju *Lider*.

BEČ, Austrijska naftna kompanija OMV prodala je svoje 62 benzinske pumpe u Hrvatskoj preduzeću Crodux, delu hrvatske firme Crodux plin d.o.o., saopšteno je 1. februara u Beču. Ta firma hrvatskog generala Ivana Čermaka će, kako je najavljeno, zadržati svih 63 zaposlenih i 62 benzinske pumpe. OMV je u Hrvatskoj prisutan od 1992. godine, i prema sopstvenim navodima, držao je svojim lancem benzinskih pumpi 13 odsto udela na tržištu. OMV je decembra 2011. najavio da će se povući iz Bosne i Hercegovine i Hrvatske, i da će prodati ukupno 90 svojih pumpi. Krajem novembra prošle godine srpski NIS otkupio je 28 pumpi u Bosni i Hercegovini. *Tanjug*